

DIMENSIUNEA AFECTIV-ESTETICĂ A PREDICII RELIGIOASE CREȘTINE

VIORICA AVRAM

Liceul Teoretic „Grigore Moisil”, București

Dimensiunea afectiv a predicii religioase se constituie ca un izvor intrinsec al argumentării ce presupune apelul la mijloace retorice de expresie care au rolul de a seduce receptorul, de a-l sensibiliza, consolidând persuadarea realizată prin mijloace logice, care nu poate pătrunde în intimitatea obiectului religios.

Această dimensiune pune în evidență aspectul literar al predicii de *elocutio* a discursului religios, individualizat în predică prin selectarea acelor procedee artistice care să realizeze o îmbinare a două dintre tipurile de stil menționate de retorica antică: stilul nobil (pentru a emoționa) și stilul simplu (pentru a educa).

Prezentă lucrare (din nevoia limitării dimensiunilor) se oprește doar asupra anaforei, a comparației și a metaforei, figuri de stil care dobândesc în predică religioasă o triplă funcționalitate: estetică (plasticizând limbajul), argumentativă și pragmatică (accesibilizând informația, focalizând atenția receptorilor). Această particularitate ilustrează complexitatea discursului, amestecul inedit de creație literară și didacticism, menită să faciliteze asimilarea de către auditoria abstracțiilor aduse în discuție.

Anafora este figura sintactică realizată prin repetarea unui cuvânt/grup de cuvinte la începutul unor fragmente succesive de enunț, ceea ce conduce la realizarea unei simetrii textuale.

Ca metalogism, anafora reprezintă o particularitate a textului oral, având rolul de a facilita memorarea textului de către emițător și receptor, prin repetarea structurilor lexico-semantică. Anafora este rezultatul transpunerii unui paralelism sintactic de factură populară, care ritmează textul prin recurență și simetrie, constituindu-se ca o componentă a laturii interumane a discursului religios:

„*A se lep dă de sine* iaste: f r de mil pre noi s ne d m n p tilor , i nemic s n'avem împreun cu sine , ce ca când ar munci pre alt cineva , a a s ne pare noa o când ne v m munci pentru Hristos [...]. *A se lep dă de sine* iaste: s uit m toate acestea ce trec den această lume, i l sarea vrerilor noastre, i s omorâm trupurile noastre ceaste de p mânt , i s fim râvnitori i gata a ne da spre toate nevoile i i spre moartea pentru Hristos ” (Coresi 1914: 68–69).

Uneori, anafora este construită prin repetiție multiplă, ceea ce dă discursului aspectul unei poezii religioase, al unui psalm, ca în acest fragment din Antim Ivireanul:

„Aleas iaste, cu adev rat, ca soarele, pentru c iaste încununat cu toate razele darurilor d<u>m<ne>zeie ti i str lu e te mai vârtos între c l lalte lumin<i> ale ceriului. Aleas iaste i frumoas ca luna, pentru c cu lumina sf<i>n eniei stinge c l lalte st le [...]. Aleas iaste

ca revrsatul zorilor, pentru că au gonit noaptea întunecimea păcatului [...]. Aleas iaste, că iaste izvor carele cu curgerile cere tilor bun t adap sfânta bis ric i tot sufletul cre tinesc” (Antim 1962: 88).

Ca metasemem, anafora are, pe de o parte, rol pragmatic-persuasiv, datorit valorii emfatic pe care o dobânde te prin pozi ionarea la începutul enun ului i prin itera ie, iar pe de alt parte, rol argumentativ, constituit pe baza acumul rii succesive de elemente care s sus in teza.

Valoarea persuasiv a anaforei se actualizeaz atunci când este dublat de emfaz , ca figur de stil a insisten ei, cu rol de captare i de focalizare a aten iei:

„*De vom zice de nad ajde, c suntem ale i din p gâni, nici a asta nu o avem, c ci c de am avea credin , poate doar c nu am avea i n d ajde, c v-am spus c întâi iaste s creaz ne tine în Dumezeu, apoi s n d jduiasc . De vom zice de dragoste, c suntem ale din p gâni, nici ac a nu o avem [...].*” (Antim 1962: 94)

„*Omul, asemenea încep torilor, st pâne te ora e, ri i inuturi, d legi i conduce suflete [...]. Omul, asemenea st pâniilor, are de la Dumnezeu darul de a face puteri i minuni mari [...]. Omul se împ rt e te pu in i de lucrarea heruvimilor, dup m sura darului lui Dumnezeu [...]. Omul este mai mic decât îngerii cu cuno tin a, iar cu darul, cunoa te mai pu ine taine dumnezeie ti decât ace tia.*” (Cleopa 1996: 339–340)

Uneori, for a emfatic a anaforei este asigurat de dublarea ei prin exclama ii retorice: *O, cât de mare este poc in a! O, cât de minunate sunt lucrurile cele dintru dânsa* (Cleopa 1996: 305), sau de interoga ii retorice construite în climax: *Unde i-ai pus, p c tosule, sufletul t u cel iscusit, cel frumos, cel minunat, cel vrednic? Unde i-ai îngropat partea cea mai aleas a sinelui t u, zidirea ce mai iscusit a dumnezeu tii puteri, so ia cea iubit a îngerilor?* (Antim 1962: 215).

O situa ie aparte este aceea în care anafora cu structur de paralelism sintactic anun enun uri antitetice menite a opune atitudini/comportamente, pentru ca apoi s propun un model cre tin:

„*i Dumnezeu iart strâmb tatea sa ce are de la tine; dar tu ce chip s nu er i str mbătate depropelui t u, c e ti tocma cu nus. Dumnez u iart dar, iar tu de er i dar, c iai de la Dumnez u ert ciune, cum dzice s ngur: «De vei rta, rtat ver hi» [...].*” (Varlaam 1943: 27).

Cu valoare argumentativ , anafora este utilizat în dou tipuri de structuri:

una în care elementul reluat se constituie ca obiect al explica iei date prin structuri de tip defini ie construite în jurul verbului copulativ *a fi*. Acestea au un caracter exegetic, deoarece se contureaz ca explica ii ale preceptelor biblice aflate în pozi ie ini ial -emfatic a enun ului, dar i argumenteaz teza plasat în pozi ie rematic . Valoarea argumentativ este sus inut de rolul cumulativ-progresiv al acestor structuri simetrice, fiecare aducând un plus de informa ie prin care înt re te argumentul. Op iunea pentru o construc ie anaforic , i nu pentru una enumerativ asigurat for a argumentativ a enun urilor, pentru c profit de ambiguitatea anaforei care func ioneaz atât ca figur sintactic , cât i ca figur a repeti iei i a insisten ei:

„*Post iaste nu numai de carne a nu mâncà, ce i de reale a te l sà, i câte pu in a mâncà, nu a doa zi s mânc m , ce s nu mânc m bucate în toate chipurile . Postul iaste, ca o mas când o vezi tocmit cu bucate; postul iaste s nu spui nemunua, ce când e vremea, s a tepte. Postul adevérit iaste, nu numai s oprim trupul , ce de ce mânc m noi s*

împ r im i altora s m nânce, s d m mi eilor , ca s primeasc hran de la noi, s se sature.” (Coresi 1914: 50);

alta în care elementul reluat este o conjunc ie (*c* , *c ci*) care marcheaz rela ia de subordonare cauzal fa de enun ul anterior care se constituie în tez ce trebuie sus inut argumentativ. Structura are valoare argumentativ , marcând la nivel macrotextual progresia cu teme constante, prin reluarea acestei conjunc ii asigurându-se atât acumularea argumentelor, cât i realizarea unui climax cu valoare persuasiv :

„Pierdù toat bun tatea ce aveà de la Dumnezeu i în sc deare de totu fù p c tosul . *C* cine lucreaz Domnului, satur -se den dumnezeetile cuvintele lui (aceasta amu zice c cine-m va lucrà, mâncà-va), iar oamenii ce lucreaz p catului, cu fl mânzie se topesc i se lipsesc [...] *C* unde amu frica i leagea lui Dumnezeu nu iaste, acolo e foame mare. *C* începutul amu sp seniei noastre frica lui Dumnezeu iaste, i r d cina tuturor bun t ilor ce- u întru noi, leagea lu Dumnezeu iaste.” (Coresi 1914: 25).

Compara ia este unul dintre metasemele Grupului μ , definit ca „figur semantic care apropie doi termeni – unul comparat i cel lalt comparant – prin intermediul unui adverb ce semnific asem narea lor total sau par ial”¹, termenul al doilea particularizându-l pe primul prin „adjunc ie de seme, deoarece el este cel scos în eviden ”². Spre deosebire de celelalte figuri semantice ale ambiguit ii, compara ia „nu presupune o modificare semic a comparatului i a comparantului pe care îi apropie pe baza analogiei”³ ceea ce i-a determinat pe unii lingvi ti s o includ între figurile de gândire i nu printre tropi sau figuri de semnifica ie.

În predica religioas rela ia dintre comparat i comparant este realizat de fiecare dat explicit pentru a fi clar transferul de semnifica ie de la unul la cel lalt. Ea este marcat :

adverbial prin: *ca*, *astfel*, *precum* (*i*) folosite în compara iile nominale, de tip imagine, realizate atât printr-un cuvânt, cât i propozi ional:

„ i împ r i lor tocma (ce se zice, pre voia lor - l s pre ei), *ca* un iubitori de oameni i de feciori.” (Coresi 1914: 24)

„Câ milostenia m ndr l i aste **ca** ranâ lui Dumnedz u” (Varlaam1943: 10), „*C ci* au dór vame ul, pe lâng tót urgisita sa meserie n’a f cut i el fapte bune, *precum i* fariseul, pe lâng tót cre uta sa sân eni , n’a f cut i fapte rele?” (Boiu 1898: 254);

prin structuri corelative de tipul: *cum... a a*, *precum... a a*, utilizate în special în cazul compara iilor verbale, pentru a sublinia echivalen ele perfecte între cei doi termeni. Aceste construc ii dau na tere „structurilor comparative”⁴, adic compara iilor paradigmatiche, cu caracter descriptiv, concretizator:

„*C ci* *precum* ochiul nostru trebuie s se mul umesc a suge din lumina sórelui numai atâtà, cât suferè firea lui, *a a* i cu mintea nóstr noi aici trebuie s ne m rginim pe lâng ceea ce putem cuprinde; dar destul este atâtà pentru luminarea, înt rirea, fericirea i mântuirea nóstr !” (Boiu 1898: 269)

¹ DSL (2005: 119).

² Grupul μ (1974: 166).

³ DSL (2005: 119).

⁴ Ghe ie (1978: 44).

prin verbe care includ ideea de comparație în propriul lor sens: *a p rea, a sem na, a se asem na*. Acest tip de marcatori sunt utilizați în comparațiile analizate, explicate, pentru a fi în eles cu exactitate transferul de sens de la comparant la comparat:

„Atunci, *asemenea* p storului celui bun, care las cele nou ci i noue de oi, pentru a o c uta pre cea perdut , a umblat pe p mânt c utând pre cei r t ci i [...]” (Boiu 1898: 271)

„Omul, *asemenea* st pânilor, are de la Dumnezeu darul de a fac puteri i minuni mari i în loc de a ocârmui vânturile i schimb rile vremurilor, el st pâne te m dularele trupului s u, ocârmuie te virtu ile, alung furtuna gândurilor i patimile sufletului, punându-le pe toate în rânduial spre slujba i slava lui Dumnezeu” (Cleopa 1996: 339).

Sfera semantică în care se situează cei doi termeni ai comparației este determinat de particularitățile contextului situațional al predicii religioase. Din nevoia predicatorului de raportare a discursului la specificul receptorilor, predomină în predică comparațiile concretizatoare și sinestezice cu caracter descriptiv-explicativ. Acestea „pornesc frecvent de la structuri specifice limbii comune, evocând totodată, în majoritatea situațiilor, imagini ce indevia curent”¹. Termenii comparațiilor apar în unor câmpuri lexico-semantice diferite: comparatul – câmpului religiei (are un grad mare de abstractizare), iar comparantul (mult mai concret) aparține naturii înconjurătoare: *C cum iaste soarele de luminează tuturor de destul, a a e i m rirea* (Coresi 1914: 14); realități cotidiene: *Nu spunem c inem balaurul cel cu 7 capete, zavistiia, încuibat în inimile noastre, de ne roade totdeauna fica îi, ca rugina pre fier i ca car ul pre lemn, ce zicem c n-am f cut nim nui nici un r u* (Antim 1962: 164); animalelor: *Astfel omul [...] a ajuns la asemenarea animalelor necuvent tóre i pasce împreun i al turea cu ele* (Boiu 1898: 262); vestimentației: *noi avem puterea a lep dâ i a dezbr că lucrul cela întunecatul , i p catele, ca pe o c ma* (Coresi 1914: 45); alimentelor: *din toate cuvintele lui D<u>mn<e>zeu, ce sunt în gr dina sf<i>ntei bes rici ai r s ritului, ca o hran sufletească , cu bucurie tot cre tinul, cu dul a s m nânțe* (Antim 1962: 103).

Se întâlnesc de asemenea și situații în care rolurile se inversează, în sensul că termenii comparației apar în câmpurilor lexico-semantice: comparatul – câmpului realității ascultătorilor, iar comparantul câmpului religiei:

„C cum amu sfîn îi au nesfâr ita i în veci bucurie, a ijderea i p c to îi i nedrep îi nesfâr ita i în veci munca vor aveà” (Coresi 1914: 42), „precum îngerii au c zut din cer i primii oameni au c zut din rai din cauza mândriei, tot a a i neamul omenesc a fost mântuit i ridicat la cinstea cea dintâi în Împ r ia cerurilor” (Cleopa 1996: 299).

Din analiza utilizării comparației în predicile studiate se observă că cele mai numeroase sunt cele explicite, explicitarea fiind făcută fie printr-un verb, fie printr-un adjectiv.

Comparația implicită autentică lipsește din predica religioasă, indiferent de secol, chiar dacă elementul pe baza căruia s-a stabilit raportul comparativ fiind considerat superfluu, nu a fost exprimat. În aceste situații predicatorul simte nevoia unei analize, unei explicări a comparației, ceea ce denotă mai mult valențe pragmatice-didactice și mai puțin pe cele estetice, plasticizante ale acestui metasem:

„Aleas iaste, cu adevărat, ca soarele, pentru că iaste încununat cu toate razele darurilor d<u>m<ne>zeie ti i str lu e te mai vârtos între c l alte lumin<i> ale cerului. Aleas

¹ Gheție (1978: 101).

iaste i frumoas ca luna, pentru că cu lumina sfântă în enei stinge călăte stăle i pentru marea în minunata strălucire de toate mireagurile stălelor celor de taină și cinstite, ca o împărăteasă. **Aleas iaste ca revrsatul zorilor**, pentru că au gonit noaptea și toată întunecimea pe catului [...] **Aleas iaste, că iaste izvor** carele cu curgerile cereților bunătădăpăsfântă biserică și tot sufletul cretinesc” (Antim 1962: 88).

Metafora este metasememul care implică nu „o substituie de sens ci o modificare a conținutului semantic al unui termen, ca rezultat a două operații succesive: adunarea și substituie de semn”¹.

Funcționarea metaforei la nivelul prediciei religioase este una particulară, datorită nevoii de claritate și de precizie cerute de caracterul explicativ al acestui tip de discurs. Aceasta impune valorificarea aproape exclusiv a metaforei *in praesentia* (*metaforă explicită*) care presupune prezența contextuală a metaforizantului. De natură nominală, *metafora in praesentia* urmărește tiparul **A (metaforizatul) este B** (metaforizant), tipar asemănător cu cel al unei definiții. Tiparul este continuat fie printr-o propoziție atributivă cu rol explicativ-dezambiguizator: *Porții sunt păcatele pentru carele sunt asemănătoare mulțor ilor* (Varlaam 1943: 16), fie printr-o apozitie: *Căci, vrăjmașii sufletelor noastre, diavolul, pururea în al prenoi cu dulcea a ceterii lumi* [...] (Coresi 1914: 74).

Din perspectivă semantică **metaforele in praesentia** plasticizează, evocând un obiect concret prin altul concret: *Holdele diavolului sunt lăcările le ascunde, unde se fac curvurile, iderile, nedireptățile* (Varlaam 1943: 17), un obiect abstract prin altul concret: *El, mielul lui Dumnezeu* (Boiu 1898: 249) un obiect abstract prin altul abstract: *Credința este ființa celor nădăjduite în lucrurilor celor ce nu se văd dovediri* [...] (Antim 1962: 93), un obiect concret prin altul abstract: *În rugăciunea mării armă iaste cea ce o înăine* (Coresi 1914: 49).

Rolul unor astfel de metafore este de a produce o impresie mai vie, mai puternică asupra ascultătorilor, corespunzând scopului pe care îl urmărește așpercepia estetică, „adică de a îmbogăți și de a adânci gândirea”². Din această perspectivă se remarcă valorificarea metaforelor argumentative în defavoarea celor poetice, care surprind prin raritate și au valențe pur estetice. Axându-se pe semele nucleare, metafora argumentativă dezvoltă forță persuasivă a unor lexeme ale căror seme evaluative sunt „purtătoare unei judecări de valoare exercitată asupra destinatarului o presiune mai mare decât ar face-o expresie denotativă”³. Forța persuasivă este asigurată de valoarea intensificatoare-explicativă a metaforelor, la nivelul cărora se realizează o relație de analogie și de adunare.

Din perspectiva metaforizantului aceste metafore sunt descriptive, constituindu-se ca atribute ale metaforizantului reprezentate de personaje biblice, cu funcție de model: *Că oile amu cheamă-se sfinții, drept blânzia lor și liniia și împăcătura, derep’ce amu căi rod aduc noao sfinții și folos, ca și oile* [...] (Coresi 1914: 38–39). Metaforizantul apare fie planului naturii, fie realității cotidiene, cunoscute receptorilor pentru a fi ușor decodificat de aceștia, ceea ce îi diminuează valoarea estetică, amplificând-o însă pe cea argumentativ-persuasivă: *Vrând, drept aceia a face acastă călătorie asupra vrăjmașului sufletelor noastre* (Antim 1962: 105).

Metaforele in absentia sunt mai rar utilizate în predica religioasă, datorită caracterului lor abstract, implicit. Gradul înalt de ambiguitate semantică a figurii este atenuat de sfera semantică careia îi aparține metaforizantul, care este de cele mai multe ori realitatea cotidiană sau din mediul natural, adică aparține universului comun al ascultătorilor, ceea ce o apropie de

¹ Grupul μ (1974: 155).

² Vianu (1957: 98).

³ Tu escu (1998: 285).

catacrez , f când-o u or de decodificat: *Pentru ac a trebu a te dar i noi, de vr me ce ne-au învrednicit D<u>mn<e>zeu i am ajuns ca s într m de mâine în c l toriia sf<â>ntului post, cu poht i cu dragoste s primim porunca st pânului [...]* (Antim 1962: 104). Multe dintre metaforele *in absentia* au realiz ri verbale, devenind „mijloc de sensibilizare artistic ”¹, dar în acela i timp permi ând „concretizarea unor idei sau concepte”², *ni s-a împietrit inimile întru r ut* (Antim 1962: 95), *Prin post i rug ciune, prin poc în i m rturisire, prin înfrângerea i smerirea inimilor noastre se ne nevoim a ne cur i de întin ciunea p catului i a ne îmbr ca în omul cel nou al luminei [...]* (Boiu 1898: 322).

O realizare sintactic aparte a metaforei este reprezentat de metafora filat cu valoare estetic i emfatic-persuasiv . Prin acumulare, aceasta dobânde te func ie concretizatoare-explicativ , func ionând ca figur a insisten ei: *Crucea Domnului, semnul învingerei, bucuria cre tin t îi [...]* *steagului lui Iisus Christos [...]* (Boiu 1898: 304).

Raportându-se la câmpul lexico-semantic al metaforizantului i folosind drept suport o parte din terminologia lui Curtius, se identific : metafore anatomice³: *v pohtesc ca s v de chide i rechile inimilor voastre* (Antim 1962: 167), *deschide inima ta, c ci atunci se va deschide i mâna ta* (Boiu 1898: 306), metafore culinare: *s v osp tez suflet te* (Antim 1962: 103), metafore ale naviga iei⁴: *mreaaj a înv turii* (Antim 1962: 166), *corabia Bisericii lui Hristos* (Cleopa 1996: 348), metafore vestimentare: *s ne îmbr c m întru îmbr c mântul cela luminatul* (Coresi 1914: 45), metafore ale naturii: *Acest vânt f c toriu de minune este postul, rug ciunea, medita iunea evlaviós* (Boiu 1898: 281), metafore animaliere: *erpele trufiei* (Boiu 1998: 249), *El, mielul lui Dumne eu* (Boiu 1898: 249).

Ambiguitatea i expresivitatea metaforei este sporit de interferen a stilistic cu: antiteza: *Fiindc în loc de str lucire, se va îmbr ca cu adânc de întuneric care va fi asemenea cu prea adâncul întuneric al iadului* (Cleopa 1996: 311), epitetul *cuvântul este un gr un de aur* (Boiu 1898: 267), hiperbola: *i st nemi cat în muntele credin îi i al n dejdii i nu s poate ascunde; st înteme at în muntele dragostei i al smereniei i nu s poate pitula* (Antim 1962: 119), personificarea: *Apoi, pe urm , dup ce au ascuns soarele toate razele lui i s-au stins de tot lumina zilei [...]* (Antim 1962: 52), alegoria: *Marinarul plutind departe pe luciul m rei, este ajuns de o furtun grea: cerul se’ntunec , vânturile url , valurile isbesc vasul ca o pîl u ór , omul în tót clipita î i vede mormântul înaintea ochilor; ear uscatul e departe [...]* (Boiu 1898: 280–281), ceea ce îi spore te func ia sensibilizatoare, de poten are a impresiei.

Concluzii privind latura afectiv-estetic a discursului religios

Dezvoltarea laturii expresive a discursului religios este bazat pe de o parte pe necesitatea ca acest discurs s fie „mereu oper de art , o mostr a vorbirii îngrijite, inteligente p trunz toare”⁵ deoarece reprezint o modalitate optim de a transmite adev rurile de credin revelate de divinitate. Pe de alt parte, ea este impus de nevoia realiz rii unei persuad ri complete care s determine o schimbare epistemic i/sau ac ional , iar aceasta nu se poate realiza doar de argumente de ordin ra ional, ci i prin apelul la emo ii i sentimente.

Latura emotiv a discursului religios este reprezentat de figurile de stil, al c ror rol este de a plasticiza exprimarea i de a sensibiliza i a persuadea receptorii.

¹ Chivu (2000: 461).

² *Idem.*

³ Curtius, *apud* Manolescu (2008: 51).

⁴ *Idem.*

⁵ Gordon (2001: 270).

Analiza figurilor de stil în predica religioasă a pus în evidență ambiguitatea funcțională a acestora care au atât valoare estetică, plasticizând limbajul, cât și valoare argumentativă, constituindu-se ele însele ca argumente, și valoare pragmatică, deoarece clarifică mesajul evanghelic apropiindu-l de capacitatea de receptare a ascultătorilor.

La nivelul tuturor figurilor de stil se poate remarca un tipar de construcție tridimensională.

● **Pragmatic**, figurile de stil urmăresc nu ambiguitatea mesajului, ci clarificarea acestuia prin raportare la contextul situațional al comunicării, fiind preluate dintr-o realitate cunoscută, accesibilă receptorilor. Ele au rolul de a focaliza atenția ascultătorilor (anafora), de a determina implicarea afectivă (climaxul, interogația retorică), dar și de a facilita reînerea/memorarea mesajului de către cei doi locuitori prin extinderea lor la nivel compozițional (comparația, antiteza), dovadă a orientării discursului către receptor. Funcția pragmatică este determinată de fixarea unei valori psihologice exacte a figurii de stil. „Această valoare este dată fie ca impresiv (o anumită figură provoacă un anumit sentiment), fie ca expresiv (o anumită figură este dictată de un anumit sentiment), fie, de preferință, ca fiind totodată și una și alta, din moment ce este postulat acordul dintre starea de spirit a autorului [...] și cea a cititorului”¹.

● **Argumentativ**, figurile de stil reprezintă „un mijloc de a întări perceperea obiectelor”², punând în lumină mecanismele analogiei (comparația), ale analizei (enumerarea descriptivă) și ale sintezei (enumerarea amplă). Mai mult chiar, unele figuri de stil funcționează ca: *argumentum a contrario* (antiteza), *argumentum ad misericordiam* (climaxul interogativ), *argumentum ad hominem* (antiteza, comparația).

● **Funcția estetică** constă în valențele plasticizante ale figurilor de stil accentuate de interferențele stilistice care conduc la sensibilizarea locutorilor, constituind latura afectivă a predicii religioase creștine-ortodoxe. Totodată această funcție este o marcă a faptului că „scriitorul își însușește limbajul nu numai să-i «exprime gândirea», ci și să notifice o calitate epică, lirică, didactică, oratorică etc., să se desemneze pe sine însuși ca limbaj literar și să semnifice literatura”³.

În consecință, ambiguitatea funcțională a figurilor de stil pune în lumină complexitatea predicii religioase, discurs cu particularități literare, didactico-explicative și pragmatic-argumentative. Figurile de stil nu îndeplinesc în omiletic un rol pur ornamental, ci au o finalitate mai precisă, anume de a explicita și de a întări un argument.

SURSE

- Boiu, Zaharia, 1898, *Semin e den agrul lui Christos. Cuvânturi bisericesti pe toate duminicile, prasnicele și srbtorile de preste an, precum și la casnale bisericesti, publice și private. Cuvânturi la Duminicile de preste an*, tomul I, Sibiu, Tiparul tipografiei arhidieceșane, editura autorului.
- Cleopa, Ilie, 1996, *Predici la duminicile de peste an*, Roman, Editura Episcopiei Romanului.
- Coresi, 1914, *Carte cu învrtur*, (publicat de Sextil Puscariu și Alexie Procopovici), Atelierele Grafice Socec & Co.
- Ivireanul, Antim, 1962, *Predici* (editată de G. trempel), București, Editura Academiei Republicii Populare Române.
- Varlaam, 1943, *Cazania* (editată de J. Byck), București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă.

¹ Genette (1985: 96).

² Sko vski, *apud* Panaitescu (1994: 65).

³ Genette (1985: 98).

BIBLIOGRAFIE

- Chivu, Gheorghe, 2000, *Limba română de la primele texte până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, București, Editura Univers Enciclopedic.
- DSL – Bidu-Vrânceanu, Angela, Cristina Clăra, Liliana Ionescu-Ruxandoiu, Mihaela Manca, Gabriela Pană-Dindelegan, 2005, *Dictionar de termeni ale limbii*, București, Editura Nemira.
- Genette, Gerald, 1985, *Figuri*, București, Editura Univers.
- Gheorghiu, Ion, 1978, *Istoria limbii române literare. Privire sintetică*, București, Editura științifică Enciclopedică.
- Gordon, Vasile, 2001, *Introducere în omiletică*, București, Editura Universității din București.
- Grupul μ, 1974, *Retorica generală*, București, Editura Univers.
- Manolescu, Nicolae, 2008, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45.
- Panaitescu, Valeriu, 1994, *Terminologie poetică și retorică*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”.
- Tuțescu, Mariana, 1998, *L'Argumentation*, București, Editura Universității din București.
- Vianu, Tudor, 1957, *Problemele metaforei și alte studii de stilistică*, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă.

The Affective and Aesthetic Area of Christian Religious Preaching Discourse

The emotional side of the religious discourse is represented by the figures of speech, whose role is to emphasize the verbal expression, raise awareness and persuade the listeners. The analysis of figures of speech in religious preaching revealed their functional ambiguity rather than their aesthetic value, with an emphasis on language and argumentative value; they are forming themselves as arguments, and have a pragmatic value, facts which ultimately bring the message closer to listeners' awareness. All figures of speech have a three-dimensional construction: argumentative, pragmatic, and aesthetic.